RUSKI INWALID

№ 242.

WTOREK. 12 Października 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: Królestwo Polskie. z Warszawy. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy.

WIADOMOSCI KRAIOWE.

Królestwo Polskie.

z Warszawy, 13 Października, n. s.

MOWA

Nayiaśnieyszego Cesarza i Krola,

Miana przy zamknięciu seymu Królestwa Polskiego Dnia $\frac{1}{13}$ *Października* 1820

Reprezentanci Królestwa Polskiego!.

Otwieraiąc narady Wasze, oswiadczyłem Wam myśl Moią, co do sposobów rozwinięcia i utwierdzenia Narodowych. Waszych ustaw.

Doszedłszy dziś do kresu, u którego zastanawiaią się prace iakie Was stopniami prowadzić maią ku temu ważnemu celowi, łatwo przekonać się możecie, o ile się do niego przybliżyliście. Zapytaycie się sumienia Waszego, a dowiecie się czyli w ciągu obrad Waszych, położyliście dla Polski wszystkie usługi, których Ona po Waszey oczekiwała mądrości, lub też, czy przeciwnie, ulegaiąc ułudzeniom na,

DISCOURS,

Prononcé par Sa Majesté l' Empereur et Roi,

à la séance des deux Chambres réunies, à la clôture de la diète le 13 Octobre 1820.

Représentans du Royaume de Pologne!

En ouvrant Vos délibérations, je Vous ai manifesté ma pensée, sur les moyens de développer et d'affermir Vos institions nationales.

Parvenus au terme où s'arrètent aujourdhui, les travaux qui doivent Vous conduire, par dégrés, vers ce but important, Vous pouvez facilement apprendre, de combien Vous Vous en ètes rapprochés. Interrogez Votre conscience, et Vous saurez, si dans le cours de Vos discussions, Vous avez rendu à la Pologne tous les services qu'elle attendoit de Votre sagesse; ou si, au contriare, entraînés par des séductions trop com-

der po dziś dzień pospolitym, i poswięcaiąc nadzieię którą przezorna ufność byłaby ziściła, nieopóźniliście w iego-postępach, dzieła przywrócenia Oyczyzny Waszey.

Ta ciężka odpowiedzialność na Was spadać będzie. Jest ona koniecznym skutkiem niepodległości zdań Waszych, zdań wolnych, lecz którym chęć czysta zawsze przewodniczyć winna.

Moia chęć iest Wam znaioma. Otrzymaliście dobre za złe, a Polska znów się podniosła do rzędu mocarstw. Trwać będę w Moich względem Niey zamiarach, pomimo mniemania któreby powziąść można o sposobie iakim Waszych swobód użyliście.

Mogą się wszelako ieszcze osłabić wrażenia szkodliwe, a Członkowie Zgromadzenia tego, których szczera miłość dobra publicznego przeymuie, dopełnią zaszczytnego swego powołania, zanosząc do siedlisk swoich słowa pokoiu i zgody, rozkrzewiaiąc w nich tego ducha spokoyności i zawierzania, bez którego nayzbawiennieysze prawa zawsze płonnemi pozostaną.

Uchwaliliście te, iakich kraiowe potrzeby nayniezbędniey wymagały.

Nieuchronne zawieszenie, przysposobi stopniowe przywrócenie zwyczaynych stosunków między wierzycielami a dłużnikami.

Formy, iakie odtąd będą zachowywane przy poświęcaniu posiadłości prywatnych użytkowi publicznemu, stwierdzaią to poszanowanie własności, które naylepszem iest wszelkich pożytecznych przedsięwzięć zachęceniem.

Wstrzymuię się teraz od sądzenia powodów, dla których nie przyięliście proiektów, iakie miały uzupełnić układ prawodawstwa Waszego.

Współobywatelom Waszym, zostawiam wyrzeczenie, czyli takowego Postanowienia Waszego iedynym było celem ziednanie ustawom którym podlegać macie, tych udoskonaleń, iakie im nadadź może doyrzalszy i głębszy rozbiór.

Reprezentanci Królestwa Polskiego!

Rozsztaię się z Wami, lecz izdaleka czuwać nad dobrem Waszem będę, z tąż samą stałością, z tąż samą troskliwością; i iedynym życzeń Moich przedmiotem będzie, widzieć nadany Wam przezemnie porządek, umiarkowaniem Waszem ustalony, a usprawiedliwiony przykładem Waszego szczęścia.

munes de nos jours, et immolant un espoir qu'aurait réalisé une prévoyante confiance, Vous n'avez pas retardé dans ses progrès, l'oeuvre de la restauration de Votre patrie.

Cette grave responsabilité pèsera sur Vous. Elle est la suite nécessaire de l'indépendance de Vos suffrages. Ils sont libres, mais une intention pure doit toujours les déterminer.

La mienne Vous est connue. Vous avez reçu le bien pour le mal, et la Pologne est remontée au rang des Etats. Je persévererai dans mes desseins à son égard, quelle que soit l'opinion qu'on puisse se former sur la maniere dont Vous venez d'exercer Vos prérogatives.

Cependant les impressions fâcheuses peuvent encore s'affaiblir, et les membres de cette assemblée, qu'anime l' amour sincère du bien, consommeront leur honorable mission, en portant dans leurs foyers, des paroles de paix et de concorde, en y propageant cet esprit de calme et de sécurité, sans lepuel les loix les plus bienfesantes resteront toujours stériles.

Vous avez voté celles qu'exigeaient le plus impérieusement, les besoins de Votre pays.

Un sursis indispensable va préparer le rétablissement graduel des rapports ordinaires, entre les créanciers et les débiteurs.

Les formes qui environneront désormais, le sacrifice des possessions privées á l'interêt de la chose publique, constatent ce respect pour la propriété, qui est le meilleur encouragement de toutes les entreprises utiles.

Je m'abstiens de juger dans ce moment les motifs, pour lesquels Vous n'avez point accueilli, les projets destinés á compléter le systeme de Votre législation.

Je laisse á Vos concitoyens le soin de prononcer si Votre unique but, en émettant ce vôte, a été de procurer aux loix qui doivent Vous régir, les perfectionnemens que peut leur apporter un examen plus mur et plus approfondi.

Représentans du Royaume de Pologne! Je Vous quitte, mais loin de Vous, je veillerai à Votre bien être, avec la même constance, avec la même sollicitude; et le seul objet de mes désirs sera, de voir, le régime que je Vous ai donné, consolidé par Votre modération, et justifié par l'exemple de Votre bonheur.

Raport rady stanu

o dwuletnich czynnościach Rządu, czytany na drugim posiedzeniu Izb połączonych dnia 14go Września r. b.

(Ciąg dalszy.)

Górnictwo.

Kierunek pokładów soli w *Wieliczce*, i liczne nad rzeką *Nidą* źródła solne, wskazały naypodobnieyszy domysł, iż te warsztwy przechodząc pod *Wisłą*, leżą w różney głębi na stronie Królestwa. Mysl tak ważną przedsięwziął natychmiast Rząd sprawdzać śledzeniem, za pomocą funduszu złot: Pol: 10,000, tymczasowo przeznaczonego. Lecz rozpoczęte w tym celu roboty w *Szczerbakowie* w Woiewódzwie Krakowskiem nad *Nidą*, i doprowadzone do $52\frac{1}{2}$ sążni głębokości, oprócz nieco wody słoney za źródło niepoczytaney, odpowiedniego celowi skutku ozazać dotąd nie mogły.

Góry Chęcińskie mieszczą w sobie piękny gatunek marmuru, założona więc tam nowa fabryka w budowle i fundusze opatrzona, dostarczyła iuż za kilkanaście tysięcy pierwiastkowego towaru.

Znaczna obfitość kamienia wapiennego nad *Pilicą*, nieustanna potrzeba i wygórowana cena tego artykułu w stolicy, równie iak łatwość transportu przy uspławieniu iuż tey rzeki do *Jnowłodza*, skłoniły Rząd do wybudowania tam wielkich pieców wapienych na wzór *Rumforda*, obszernego magazynu.

Nakoniec stan dóbr na fundnsz Górnictwa przeznaczonych, po doznanym w czasach woiennych upadku i niszczącey r. 1817 klęsce gradobicia, coraz się ulepszać zaczyna, a pomnożone przy fabrykach zarobki, byt dobry tamecznych włościan podnuszą.

Lasy Górniczne, których przestrzeń podług rozmiaru 433,830 morgów Magdeburgskich zaymuie, nastąpioną w roku zeszłym zamianą dóbr od Xięży Wąchockich i Swiętokrzyskich o 10,410 morgów powiększone zostały. Już one są podzielone, ostateczne tylko ich urządzenie, do ogólnego planu w lasach dóbr narodowych, zastosowanem będzie.

Policyia Kraiowa.

Lubo ludność kraiu i stolicy w dwóch upłynionych latach zwiększoną została, wszędzie iednak spokoynie zachowali się mieszkańi i w tym względzie nic Policyi do działania nie zostało.

Nie było także żadnych zaraźliwych chorób ani na ludzi ani na bydło, lecz na to mieysce zagęściły się nagłe śmierci, których naliczono przeszło tysiąc przypadków, a co naysmutnieysza, zdarzyło się samobóystw 188.

Pogorzele w stolicy rzadkie, liczby 16tu nie przechodzą, lecz klęski pożarów w kraiu były znowu licznieysze, i nieszcześliwe w swych skutkach. Spłonęły miasto *Radomsko*, *Biała*; *Sokołów*, *Kunów*, wiele także innych miast i wsi, częścią ogniem, częścią gradobiciem dotkniętych zostało.

Wsparcie podupadłych mieszkańców podług ogólnych zasad uskuteczniono przez allewiacyie w podatkach i pomoc z Towarzystwa Ogniowego.

Postanowienie Rządu dnia 15 Czerwca 1819 roku upowszechniło po miastach narzędzia do gaszenia pożarów, a Policyianabycie ichułatwia.

Pod względem bezpieczeństwa publicznego pocieszaiące przywieść można postrzeżenie ze śledztw i doniesień policyynych wyciągnięte, iż lubo gdzieniegdzie odkryto cząstkowe łotrostwa, i winowaycy schwytani, natychmiast pod Sąd oddani zostali, przecież w ogóle rzadsze widzieć się dały zbrodnie naiazdów, morderstw i rabunkn. Trudniey przychodzi przypadki podpalania i kradzieży wykorzenić.

Izba Poselska w uwagach swoich nad Rapportem Rady Stanu żądała lepszego nad zło-dzieystwem dozoru. Wasza Cesarsko-Królestwa Mość sam uważałeś, iż na tak ogólne żądanie trudno stanowczey dać odpowiedzi. Przecież postanowienie Rządu przepisuiące prawidła ostrożności przy przenoszeniu się z iedney do drugiey gminy, urządzenie, ktore względem służących nowy zaprowadziło porządek, zalecona urzędom policyynym baczność na wydawane świadectwa i na ludzi podeyrzanych, wreszcie oczyszczanie kraiu przez częste rewizyie z włoczęgów próżniackie życie wiodących, wszystko to uważać należy za środki zapewnienia mieszkańców od kradzieży.

Staranne nadal wykonanie tych przepisów po Gminach, coraz lepsze skutki ściągnąć powinno.

Niedostatku pierwszych potrzeb życia nigdzie w kraiu nie doświadczono. Wyciągi okazały, iż w dwóch latach ostatnich spotrzebowała stolica

Wołów	—	—	60,918.
Cieląt	—	—	61,056.
Skopów	—	—	51,935.
Wieprzów	—	—	45,800.

Oszacowanie tych artykułów średnią ceną, wyniosłoby przeszło ośmnaście milionów.

Urodzaie w obudwóch upłynionych latach były po większey części obfite, a cena zbóż przez zatamowanie (iak się iuż wyżey rzekło) zewnętrznego handlu, tak w roku zeszłym upadła, iż co w roku 1818 średnia proporcyia ceny w całym kraiu wynosiła:

Żyta korzec po zł: Pol: — 22.
Pszenicy — — — 35.
Owsa — — — $12\frac{1}{2}$.
Jęczmienia — — — 17.

W roku 1819 spadła na,
zł: Pol: $12\frac{3}{4}$ Korzec Żyta.
— 23 — Pszenicy.
— $6\frac{3}{4}$ — Owsa.
— $8\frac{1}{2}$ — Jęczmienia.

W stolicy nayznakomitszą stanowiącey konsumpcyią utrzymywała się średnia w tymże roku cena:

Żyta korzec po zł: Pol: — $16\frac{1}{2}$.
Pszenicy — — — 27.
Owsa — — — $9\frac{1}{2}$.
Jęczmienia — — — $13\frac{1}{2}$.

Paszporta za granicą wydawane uczyniły dochodu:

W roku 1818 zł: Pol: — 48,900.
— — — — — 53,982.

Biorąc w ogóle, dwóchletni ten przychód przeniósł poprzedzaiące; lata summą zł: Pol: 19,582.

Lecz przy swobodnych obywateli Królestwa Polskiego ze wszystkiemi sąsiedzkiemi Państwami związkach, od strony tylko Austryi trudności dotąd są doświadczane. Wasza Cesarsko-Królewska Mość raczysz zapewne z dobroczynney swoiey nad tym kraiem opieki, wyiednać wzaiemne względy w uznawaniu paszportów, które Rząd tuteyszy ciągle zachowuie.

Szpitale publiczne zarządzane były podług rozwiianych stopniami prawideł Rady ogólney i Woiewódzkich do tey części Administracyi zaprowadzonych. Skutkiem woien, zmiany Rządów i władz temi Instytutami opiekuiących się, zawikłany był stan funduszów i własności szpitalnych, i wymagał czasu do wyśledzenia i zebrania potrzebnych wiadomości. Przecież za pośrednictwem Rad wspomnionych, znaczny uczyniono postęp w uporządkowaniu wewnętrzney administracyi i zwróceniu funduszów do ich właściwego przeznaczenia. Postanowienie Rządu 27 Listopada 1819 roku uwalniaiące szpitale od opłaty podatków nadzwyczaynych z włości do nich należących, ulgę dla nich w wydatkach przyniosło.

(Dalszy ciąg potem.)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

NIEMCY.

z Nurembergi, 26 Września.

W tych dniach dokonano tu straszney zbrodni. Nieiakiś *Bäumler* rozmaite artykuły żywności sprzedaiący, zabitym został przedkilku dniami na nayludnieyszey ulicy razem z służącą swoią. Przychodziło do niego przez kilka dni ciągle dwóch nieznaiomych ludzi i kupowali wodkę. Ostatnią razą byli u niego w przeszłą środę w wieczór. Było wtenczas w sklepie iescze dwóch iakichś ludzi, którzy o godzinie dziesiątey wyszli, a ieden z złoczyńców co przyszedł wcześniey, pozostał czekaiąc na towarzysza swego; skoro ten nadszedł, wysłali służącą, młodą i piękną dziewczynę rodem z Altdorf do piekarza, aby kupiła chleba. Służąca skarżyła się piekarzowi iż tych dwóch natrętów będących w sklepie niemoże się pozbyć, a iutro musii wstać bardzo rano i poiechać o kilka mil na pogrzeb matki swoiey. Tym czasem zbrodniarze zabili siekierą *Baumlera* i przełamali mu głowę kilkakrotném uderzeniem. Gdy powróciła służąca rzucili się na nią z zaiadłością; lecz śmierć iey smutnieyszą iescze była: zgruchotali iey lewą szczękę i porznęli ięzyk, i iak widać gnietli ią nogami; członki iey powywracali z stawów; słowem okrutną i męczeńską smierć iey zadali. Z tem wszystkiem kilka godzin iescze żyła. Zbrodniarze wzięli wszystkie pieniądze które były w sklepie, a wdarszy się do mieszkania *Baumlera* tuż przy sklepie będącego, zabrali wszystkie droższe sprzęty i wyszli od nikogo niepostrzeżeni. Nieszczęśliwe ofiary znaleziono nazaiutrz rano nurzaiące się we krwi.

Czynna nasza policyia iuż schwytała iednego człowieka ciężko o zbrodnię tę podeyrzanego. Ten razem z kochanką swoią przewiezionym tu został z Neustadt co nad rzeką *Aisch*. Na widok iego wszystkich zgroza przeięła. Oddano go zaraz pod sąd kryminalny.

w PETERSBURGU.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.